

TÖKÉLETES MŰVÉSZI MÁSOLATOK

A művészi másolás, a reprodukció-készítés jelenlegi eljárásai „hagynak hátra kívánni valót”. A hagyományos módszer, a *fotolitográfia* (az eredetinek fénykép útján történő másolása) a színeket túl lágyvá, vagy túl élénkké teszi, s az arányokat felerősíti — meghamisítja az eredetit. A francia *Kamagraphy* eljárás nagy hűséggel másolja ugyan az eredetit, 250 kópia készítését teszi lehetővé, ez a különleges nyomdai eljárás azonban valósággal elpusztítja az eredeti művet. A *ColloTYPE* módszer szintén új, s híven adja vissza a színeket és tónusokat, azonban a festő ecsetje által keltett háromdimenziós benyomást nem; azonkívül költséges és időigényes. Még a *Tiffany Color* fényképezési eljárásnak, az eddigi legkiválóbb módszernek is vannak bizonyos technikai hátrányai. Azonban a Salzburiban, Günther Dietz által kidolgozott módszer megvalósította a szinte tökéletes másolat követelményeit. Kitűnő műtörténészek megvizsgálták reprodukciót, s olyannyira jónak ítélték, hogy szerintük „nem nevezhetők reproduk-

A tökéletes másolat előállításában közben

cióknak, hanem fakszimiléknak” (hasonmásoknak).

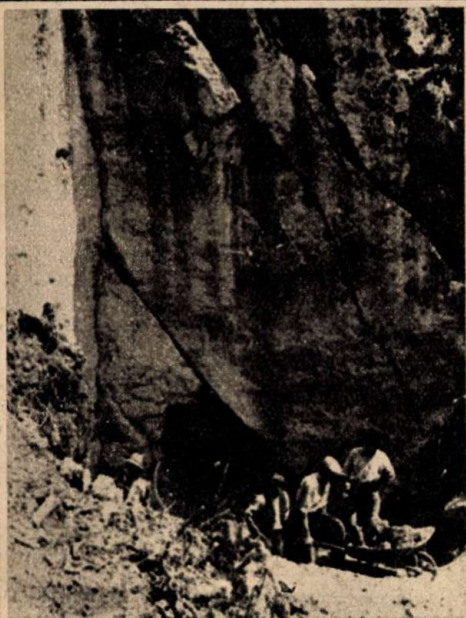
Dietz először „barátkozik” az eredetivel, hogy a festő módszerét megismerje: megalapozta-e szépiával a vásznat (mint például Rembrandt), nyers vászonra dolgozott-e? Majd három különböző szögből készít fényképfelvételeket. A pozitívekből fotografikus kézimunkával kiszűri az egyes színeket és celofánlapokra különíti el. Van úgy, hogy egy-egy festményhez több mint 50 celofánlapot készít, hogy az eredeti mű minden színárnyalatát átmásolhassa. Végül — nyilvánosságra nem hozott eljárással — a celofánlapokat erősen fényérzékeny nylonlemezre teszi át, és az eredetivel teljesen meg egyező anyagra nyomtatja. Még téglára is nyomtat, ha szükséges.

Az eljárással Rembrandtól Picassóig mindenféle festmény reprodukálható. Jelenleg naponta csak néhány másolat készül, de ha majd a feltalálója gépesítette eljárást s tömeggyártásra tette alkalmassá, mindenki számára hozzáférhető lesz az általa legjobban kedvelt remekmű „hamisítatlan eredetije”. (*Newsweek*)

A HOLDVILÁG-ÁROK REJTÉLYE

Evtizedekkel ezelőtt kezdődtek meg a kutatások a pomázi (Pest m.) Holdvilág-árok romantikus szurdokvölgyében. A Pilis-hegységnek ebben az elzárt zugában először Árpád fejedelem sírját vélték megtalálni. Sírok felkutatását célozták az 1941. évi ásatások is, amelyeket még Sashegyi Sándor pomázi régész vezetett. 1963-tól kezdve a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete vezette a feltárásokat, társadalmi munkások bevonásával, dr. Erdélyi István vezetésével. Felmérték és rajzban, mozgófilmen, fényképen megörökítették a Holdvilág-árok minden e szempontból fontos pontját. Az évről évre erősen pusztuló, kétségtelenül emberkéz alkotta objektumok: a *faragott sziklafalak*, *barlangok* stb. az utókor számára is rendelkezésre állanak majd az adattárakban.

A helyi vulkanikus eredetű andezittufa-közetbe — a leletek tanúsága szerint — a korai középkorban, tehát a magyar honfoglalás és a tatárjárás között — járatokat vágtak, feltehetőleg vasérc kútása és bányászata céljából. Nincs kizárva az sem, hogy az ércet a közelben

A felső barlang bejárata (1941. évi ásatás)

A Nagysziklafal a kaptárfülkékkel

kohósították, és talán az így nyert vasat fel is dolgozták. Talán erre utalnak a ma már elpusztult falvakat jelző nevek: *Kis-* és *Nagykovácsi* puszták nevei. A csekély érc tartalmú kőzet bányászásra ma már alkalmatlan, régebben is nyilván csak egyik-másik feldúsulás adhatott több ércet.

A környékbeli kihűlt vulkánok, a Csikóvár, a Kőhegy stb. hamujában és láváközeiben nemcsak Pomáz, hanem Szentendre határában is folytattak ilyen kezdetleges bányaművelést, például a

Nyerges-hegy Saskövi-barlangja is így születhetett. *Egyes kutatók elképzelése szerint a Holdvilág-árok is csupán ércbánya volt.*

Az összes holdvilág-árok maradványok eredetét azonban *mégsem magyarázhatjuk meg pusztán ércbányászással.* Például *barlangokra* a bányákban nincs szükség.

A holdvilág-árok lelőhelyek ásátása nehéz és bonyolult feladat. Lezuhant, sok mázsás sziklatömbök teszik szinte lehetetlenné az egyébként is nehezen megközelíthető hely feltárását. Jobbára csak szondajellegű vizsgálatokat lehet végezni a kőtömbök közötti kis szabad területeken. Ezekben a kormeghatározáshoz elegendő mennyiségű edénytöredék, alatcsont, vasból készült csatfibula stb. volt. A „barlangokban” kultúrréteg nem volt. Ezek tehát — feltehetően — nem menedékhelyek és nem is sírkamrák.

Magyarázatra szorulnak még a nagyobb, megmunkált sziklafalakon levő úgynevezett *kaptárfülkék* is. Több kutató elképzelése szerint ezekben méheket tartottak a középkorban. Hasonlókat mind a Duna-zugban, mind Észak-Magyarországon többfelé találtak.

A holdvilág-árok sziklák „kaptárfülkéi” mellett rovásírásra emlékeztető egyedülálló jeleket is találunk. Jelentésük ismeretlen. (M. H.)

AZ ELSŐ RADARVISSZHANG AZ IKARUSRÓL

Ez év júniusában, a Massachusetts Institute of Technology kutatóinak először a világon sikerült radarvisshangot kapniuk egy aszteroidáról, az *Ikarusról*. A kísérletet 3,8 cm hullámhosszúságú radarhullámokkal végezték, és a vevőberendezéshez hozzákapcsolt elektronikus óra segítségével folyamatosan mérték a kisbolygó sebességét is (a Doppler-elv felhasználásával). A kísérlet sikerét az tette lehetővé, hogy a „hagyományos” optikai megfigyeléssel sikerült igen pontos adatokat adni az egy kilométernél is kisebb átmérőjű kisbolygó helyzetéről, és így a radar sugárnyalábját pontosan rá lehetett irányítani az Ikarusra. (Umschau)